

Första andelsbeslutet till studieförbunden klar

Morgan Öberg, chef för enheten för statsbidrag studieförbund på Folkbildningsrådet svarar på frågor om andelsfördelningen i den nya statsbidragsmodellen för studieförbunden.

Kan du berätta mer om hur arbetet med det nya statsbidragssystemet har gått till?

– Det är en process som pågått sedan i maj förra året när vi bestämde att vi skulle införa ett nytt system för statsbidrag till studieförbunden. Förslaget till ny modell hade då varit ute på en bred remissrunda och fick där stort stöd från bland annat studieförbunden själva.

– I det nya systemet får studieförbunden förutsättningar att förverkliga sina folkbildningsambitioner samtidigt som fokus läggs på gemensamma kvaliteter. Det nya systemet möjliggör ett tydligare kvalitetsinriktat arbete.

Folkbildningens fem kvaliteter

- Bildning
 - Demokrati och delaktighet
 - Utbildning
 - Civilsamhälle
 - Kultur
-

Vilka metoder använder ni för att bedöma studieförbunden?

– I höstas hade vi dialog med studieförbunden om hur de bäst skulle beskriva sina mål och prioriteringar i verksamhet utifrån sina respektive profiler. I våras påbörjade vi sedan arbetet med att bedöma deras olika verksamhetsåtaganden utifrån de fem kvaliteterna och vår omvärldsanalys. I bedömningsarbetet använder vi också fem nyckelfrågor som är framtagna för att ge en helhetsbild av verksamhetsåtagandet.

– Nu är bedömningen klar och arbetet har alltså resulterat i en samlad bedömning med bidragsandelar till studieförbunden för de kommande tre åren.

Fem frågor i bedömningen av studieförbundens verksamhetsåtaganden

- På vilket sätt och i vilken grad innehåller verksamheten de fem kvaliteterna?
- Hur bidrar studieförbundets profil till hög kvalitet i folkbildningsverksamheten?
- Hur förvaltar och utvecklar studieförbundet den upparbetade verksamhetens omfattning?
- Hur relevant är studieförbundets verksamhetsåtagande och i vilken grad har studieförbundet kapacitet att genomföra det?
- Är verksamheten av sådan kvalitet att den har förutsättningar att bidra till att uppfylla statens syfte med bidraget?

Vad är den stora skillnaden i den nya modellen, jämfört med tidigare?

– Det går nästan inte att jämföra de båda systemen. Tidigare fördelades bidraget utifrån hur mycket verksamhet respektive studieförbund hade genomfört – och även om vi i den nya modellen fortfarande tar hänsyn till verksamhetens omfattning så fördelar vi nu primärt utifrån bedömningar.

– Bedömningarna utgår ifrån studieförbundens olika profiler, deras kapacitet och förmåga att leva upp till målen de själva satt upp – och hur de relaterar

till vår omvärldsanalys och de fem kvaliteterna. Men det handlar också om vad studieförbunden har åstadkommit tidigare och hur det påverkar ingången och förutsättningarna för den kommande treårsperioden.

Blev det några stora förändringar i den nya andelsfördelningen?

– Det är svårt att tala om förändringar eftersom vi har varit tvungna att utgå från hur mycket medel studieförbunden fått i det tidigare systemet. Jämfört med nivåerna de senaste åren är det dock några studieförbund som får lite mer och några studieförbund som får lite mindre. Det rör sig inte om enorma förflyttningar men ger ändå några av de mindre studieförbunden möjlighet att fortsätta arbeta progressivt, med ambitiösa kvalitetskliv och verksamhetsåtaganden.

Hur görs avvägningen att dra ner på ett studieförbunds andel kontra att ge dem mer medel för att kunna uppnå sitt verksamhetsåtagande?

– Det blir ofrånkomligt att vi måste justera ned bidragsandelen för någon för att kunna ge mer till någon annan. Med det nya fokuset på kvalitet blir folkbildningen mindre statisk och studieförbunden blir friare att fokusera på sådan verksamhet som är viktig för dem utifrån deras olika profiler. Det betyder också att verksamhet som har svag koppling till studieförbundens egna mål, de fem kvaliteterna och vår omvärldsanalys inte belönas på samma sätt som tidigare, även om verksamheten har stor volym.

Hur mycket påverkar omvärlden och andra processer Folkbildningsrådets bedömning och beslut?

– Vår bedömning handlar om studieförbundets åtagande till folkbildningsverksamhet de kommande tre åren. Vi har bedömt alla studieförbund på samma sätt, fråga för fråga och underlag för underlag. Vår bedömning är vår egen och utgår inte från andras politiska eller ideologiska krav. Vår uppgift är att så många som möjligt i vårt land ska få tillgång till bildning och kultur.

Spelar inte samhällsutvecklingen någon roll alls?

– En ingrediens i det nya systemet är en omvärldsanalys som vi vill att studieförbunden ska relatera till i sina verksamhetsåtaganden. Om verksamheten ska vara relevant för människor måste den också påverkas av det som händer runtomkring oss. Vi har givetvis också bedömt hur

studieförbunden utvecklats de senaste åren, hur deras systematiska kvalitetsarbete har sett ut och om det har funnits brister i verksamheten. Allt det här handlar om hur studieförbunden svarar mot samhällets utveckling och medborgarnas behov. Vad vi däremot inte tar hänsyn till är vad andra, exempelvis opinionsbildare och olika medier, tycker om de enskilda studieförbunden.

Ett studieförbund får ingen bidragsandel alls och blir utan statsbidrag 2025–2027. Varför blev det så?

– Kraven för att få vara ett statsbidragsberättigat, nationellt studieförbund är höga. Enligt villkoren är det en förutsättning att Folkbildningsrådet bedömer att studieförbundet kan hålla tillräckligt hög kvalitet de kommande tre åren. Det handlar bland annat om att finnas i hela landet och om att erbjuda människor såväl kultur som unika bildningsresor. Ett studieförbund ska också klara att vara ett stöd till föreningar i civilsamhället och hjälpa dem att utvecklas. Den sammantagna bedömningen för Ibn Rushd är att de har mycket små möjligheter att nå sina mål. En del av det är att de befinner sig i en organisatoriskt besvärlig situation som gör det svårt att upprätthålla kvalitet i verksamheten.

Beror beslutet på de granskningar som genomförts av Ibn Rushd?

– Det har förekommit granskningar och avvikelseärenden hos Ibn Rushd, precis som hos flera andra studieförbund. Men det har inte varit avgörande för den här bedömningen. Beslutet baseras i stället på hur studieförbundet kan genomföra sitt verksamhetsåtagande för kommande treårsperiod. Beslutet innebär alltså inte att vi säger att studieförbundet har brutit mot våra riktlinjer. Däremot är vår helhetsbedömning att de inte har tillräckliga förutsättningar de närmaste åren för att få en bidragsandel. Det är en mycket viktig skillnad.

Nu försvinner bidragsandelen för ett tydligt profilerat studieförbund. Blir det inte svårare att nå "en mångfald människor" då?

– Jag håller inte med om att bidragsandelen försvinner. Den fördelas till andra studieförbund och vi lägger stor vikt vid att de når just en mångfald med människor. Det kan inget enskilt studieförbund göra, utan alla måste hjälpas åt. Och det kommer vi att följa upp med hjälp av kvalitetsindikatorer och verksamhetsnära utvärderingar.

Men kommer inte beslutet att påverka förutsättningarna för det muslimska civilsamhället?

- Det finns ett studieförbund med uttalat muslimsk profil – men det finns fler studieförbund som har verksamhet med liknande målgrupper.
 - Ibn Rushd finns i knappt en fjärdedel av Sveriges kommuner. De har de senaste åren fått en försämrad ekonomi och medarbetare med lång erfarenhet har slutat. Därför blir det svårt för dem att stödja föreningar och organisationer på ett bra sätt. Återigen handlar beslutet om att studieförbundet inte har tillräcklig kapacitet för att vi ska kunna fördela bidrag till dem.
-

Bidragsandelarna till studieförbunden 2025-2027

- ABF – Arbetarnas Bildningsförbund 24,9 procent
 - Studieförbundet Vuxenskolan 19,9 procent
 - Studiefrämjandet 11,9 procent
 - Nykterhetsrörelsens Bildningsverksamhet 9,2 procent
 - Sensus studieförbund 9,1 procent
 - Medborgarskolan 8,7 procent
 - Studieförbundet Bilda 8,6 procent
 - Folkuniversitetet 7,7 procent
-